

VERGETEN GENTSE SCHRIJVERS (EN KUNSTENAARS): POL DE WITTE (GENT 1848 - GENT 1929)

Pol De Witte is in 1986 plotseling bekend geworden met de publicatie van **Alles is omgekeerd**, zijn tot dan, onuitgegeven herinneringen. Maar een eeuw eerder had hij een belangrijke rol gespeeld in de Gentse Socialistische Werkersbeweging en als auteur van De geschiedenis van Vooruit furore gemaakt... en dat wist niemand meer.

Polydoor De Witte is geboren in 1848 in de Kalkstraat in de buurt van het grote en beruchte beluik Batavia (Rozier). Zijn vader Jean Baptiste was katoenspinner, net als zijn vrouw. Toen hij 7 jaar was, werd Pol naar de fabriek gestuurd en samen met zijn broer Gust eerder bij zijn grootouders als thuis opgevoed. Zijn grootvader Willem Van Fleteren kon lezen en schrijven en was politiek geïnspireerd. Het beluikhuisje van zijn grootvader werd een politiek "salon" waar de grote figuren uit de arbeiderswereld, zelfs Emile Moyson, langskwamen. Maar na enkele dagen fabriek weigerde Pol daar nog terug te keren en hij liep tot zijn 11 jaar lagere school in het Pakhuis op de Koornmarkt. Daarna werd hij kleermakersleerling bij een oom. Hij ontleende boeken, maatschappijkritische werken, in de liberale uitleenbibliotheek van Willem Rogghé. In die tijd bleek al duidelijk zijn aversie tegen zijn vader en tegen autoritair gezag in het algemeen. Na enkele jaren ging hij aan het werk bij een kleermaker in het centrum van de stad en toen hij 18 was verdiende hij 2 frank per dag.

Toen hij 20 was, kwam hij in contact met de arbeidersbeweging en ontmoette hij o.a. Paul Verbauwen, met wie hij zijn leven lang bevriend bleef. Ook kwam hij in contact met de Gentse sectie van de Internationale en daar ontmoette hij Edmond Van Beveren, met wie hij vlug intiem bevriend geraakte en die later zijn schoonbroer zou worden. In 1871 trad hij voor het eerst op als spreker op een meeting van de Internationale. Hij werd medewerker van De Werker.

In 1873 vertrok Pol De Witte naar de Verenigde Staten. Als "verkenner". De mogelijke bedoeling een alternatieve kolonie te stichten was snel verzwonden. De meeste tijd besteedde hij aan het zoeken naar werk als kleermaker. De communistische revolutie-idealen had hij vaarwel gezegd, hij was rijp voor het sociaal-democratisch ideeëngoed van Wilhelm Liebknecht. Begin 1874 keerde hij naar België terug.

Terug in Gent raakte hij volop betrokken bij de oprichting van de Vlaamse Socialistische Arbeiderspartij. Het ging de socialisten in die jaren voor de wind en in 1880 werd Vooruit gesticht, waar hij tot 1883 een actief bestuurs-

Pol De Witte - 1848-1929

lid van was. In dat jaar gaf hij zijn ontslag, na disputen met Van Beveren en "leerling-tovenaar" Anseele. In 1894 kreeg hij van Anseele het aanbod redacteur van het dagblad Vooruit te worden. Hij aanvaardde en schreef de hoofdartikels en de polemieken met de pers.

In 1896 nam hij definitief ontslag - Pol De Witte verdroeg geen harde autoriteit - maar anoniem stuurde hij regelmatig bijtende brieven naar Recht voor allen, commentaren op o.a. de verkiezingen en de loonpolitiek in de schoenmakerij van Vooruit. In 1898 publiceerde Pol De Witte zijn **De geschiedenis van Vooruit en de Gentsche Socialistische Werkersbeweging**, in hoofdzaak een virulente aanval tegen E. Anseele, bij een liberaal gekleurde drukker. In hetzelfde jaar verscheen te Brussel ook de Franse vertaling. Een godsge-schenk voor de anti-socialisten en de handels- en nijverheidskringen die een paar honderd exemplaren onder het personeel van hun werkhuizen lieten verdel-en. Hoewel de opgang van het socialisme er nauwelijks werd door afge-reemd, waren Anseele en Van Beveren door de Wittes houding toch danig geschokt. Voor Pol De Witte waren de bruggen met de socialistische beweging nu definitief opgeblazen. Hij deed nog een poging een sociale roman **De droom van Salvator** te schrijven, maar vond geen uitgever meer. Daarna schreef hij het toneelstuk **Alle-mansvrienden**, dat aanvankelijk door de toneelcommissie van het NTG werd aanvaard, maar uiteindelijk toch niet werd opgevoerd.

Tussen 1906 en 1914 verscheen het weekblad De Waarheid en van bij het begin vinden we De Witte terug als kroniekschrijver van twee roddelrubrie-ken.

In 1911 ging het echtpaar De Witte van zijn rente leven. In 1916 werd hij hoofdredacteur van de opnieuw uitgegeven De Waarheid. In 1924 beëindigde Pol De Witte zijn herinneringen **Alles is omgekeerd**. Hij overleed in 1929 in de Verspeyenstraat en werd op zijn uitdrukkelijk verzoek burgerlijk begraven.

Literatuur

Helmut Gaus en Guy Van Schoenbeek, Pol Dewitte, Alles is omgekeerd, nawoord van H. Gaus en G. Van Schoenbeek, 1986.

Daniël Van Ryssel